ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA’LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

Илмий-инновацион журнал

Jurnal OAK Rayosatining 2022-yil 30-sentabrdagi 325/6-son qarori bilan filologiya fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

2021-yildan buyon nashr etiladi

2025/ № 4,1

Termiz – 2025

Muassis:
Termiz davlat universiteti

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020-yil 19-oktyabrda 1122 raqami bilan ro‘yxatga olingan. Matnlarda foydalanilgan misol, ko‘chirma va ma’lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgardir. Jurnaldan ko‘chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 28.10.2025
Qog‘oz bichimi: 70x85
Bosma tabog‘i: 5.94
Ofset bosma. Ofset qog‘ozi
Adadi: 100
Bahosi kelishilgan narxda
Buyurtma: 155-son

«TerDU bosmaxonasi»da chop etildi
Termiz shahri, Barkamol avlod ko‘chasi, 43-uy

Tahririyat manzili:
190111, Termiz shahri,
Barkamol avlod ko‘chasi, 43.
Telefon: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Rasmiy sayt:
https://journaltersu.uz

BOSH MUHARRIR:
Abduqodir TOSHQULOV,
iqtisod fanlari doktori, professor

TAHRIR HAY’ATI:

Bekpo‘lat Umurqulov, filologiya fanlari doktori, professor (bosh muharrir o‘rinbosari)
Shoxista Maxmaraimova, filologiya fanlari doktori, professor (mas’ul muharrir)
O‘ral Xoliyorov, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O‘zbekiston)
Olmos Ulviy Binnatova, f.f.d., professor (Ozarbayjon)
Karl Rayxl, f.f.d., professor (Germaniya)
Vali Savash yelok, f.f.d., professor (Turkiya)
Dorota Silviya, f.f.f.d. (PhD), dotsent (Polsha)
Muslihiddin Muhiddinov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Ibodulla Mirzayev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Abdi Mamatov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Suyun Karimov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Muhammadxon Hakimov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Nafas Shodmonov f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Dilmurod Quronov, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Murodqosim Abdiyev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Baxtiyor Mengliyev, f.f.d., professor (O‘zbekiston)
Normat Yo‘ldoshev, f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)
Baxtiyor Xolmuxamedov, f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)
Bobonazar Murtazayev, f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)
Asqar Eshmo‘minov, f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)
Obidjon Shofiyev, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O‘zbekiston)
Zafar Umurqulov, f.f.f.d., dotsent, (PhD) (O‘zbekiston)
Nurali Amonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Hakim Ahmedov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Abdulla Xudoyqulov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Ahad Shukurov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Eshnazar Jabborov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Abdumurod Arslonov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Sirojiddin Turdimurodov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Umida Raximova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Gulchehra Begmatova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Nargis Qurbonazarova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Muyassar Xolova, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Shoira Omonturdiyeva, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Sherzod Turdiqulov, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Alibek Omonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)
Humayun Nadim Muhammad, f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)

Texnik muharrir: Bahodir To‘raliyev

Учредитель:
Термезский государственный университет

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

НАУЧНО-ИННОВАЦИОННЫЙ ЖУРНАЛ

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан от 19 октября 2020 года под номером 1122.

Авторы несут ответственность за точность приведенных в текстах примеров, отрывков и данных. Необходимо указывать источник при копировании из журнала.

Разрешено к печати: 28.10.2025
Размер бумаги; 70x85
Печатный лист: 5.94
Офсетная печать: Офсетная бумага
Тираж: 100. Цена договорная
Заказ: 155

Печатано в «Типографии ТерГУ»
ул. Баркамол авлод 43, г. Термез

Адрес редакции:
190111, г.Термез, ул. Баркамол авлод, 43.
Телефон: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Официальный сайт:
https://journaltersu.uz

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Абдукадир ТАШКУЛОВ, доктор экономических наук, профессор

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Бекпулат Умуркулов, доктор филологических наук, профессор (зам. главного редактора)
Шохиста Махмараимова, доктор филологических наук, профессор (ответственный редактор)
Урал Холияров, ф.ф.ф.д. (PhD), доцент (Узбекистан)
Олмос Улвий Биннатова, д.ф.н., профессор (Азербайджан)
Карл Райхл, д.ф.н., профессор (Германия)
Вали Саваш Елок, д.ф.н., профессор (Турция)
Дорота Сильвия, PhD, доцент (Польша)
Муслихиддин Мухиддинов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Ибодулла Мирзаев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Абди Маматов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Суюн Каримов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мухаммадхон Хакимов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нафас Шодмонов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дилмурод Куронов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мурадкасим Абдиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Бахтиёр Менглиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нормат Юлдашев, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бахтиёр Холмухамедов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бобоназар Муртазаев, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Аскар Эшмуминов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Обиджон Шофиев, д.ф.ф.н. (PhD), доцент (Узбекистан)
Зафар Умуркулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Нурали Амонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хаким Ахмедов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Абдулла Худайкулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Ахад Шукуров, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Эшназар Джаббаров, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Абдумурод Арслонов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Сирожиддин Турдимуродов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Умида Рахимова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Гульчехра Бегматова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Наргис Курбаназарова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Муяссар Холова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Шаира Амонтурдиева, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Шерзад Турдикулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Алибек Омонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хумаюн Надим Мухаммад, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Технический редактор: Баходир Туралиев

Institutor:
Termez State University

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

SCIENTIFIC-INNOVATIONAL JOURNAL

Registered by the Agency for Information and Mass Communications under the President's Administration of the of the Republic of Uzbekistan on October 19, 2020 under number 1122.

The authors are responsible for the accuracy of the examples, passages and data provided in the texts. The source must be specified when copying from the journal.

Approved for printing: 28.10.2025
Size of the paper: 70x85
Printed sheet: 5.94. Offset printing.
Offset paper. Circulation: 100
Price is negotiable
Order: 155. Printed at the «Printing House of the TerSU»
43, Barkamol avlod str. Termez city.

Address of Editorial Office:
190111, Barkamol avlod str., 43,
Termez city.
Phone: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Official website:
https://journaltersu.uz

EDITOR IN-CHIEF:
Abdukodir TASHKULOV, doctor of economic sciences, professor

EDITORIAL BOARD:

Bekpulat Umurkulov, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (deputy chief editor)
Shohista Makhmaraimova, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (editor-in-chief)
Ural Kholiyorov, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Olmos Ulviy Binnatova, doct.of philol. sciences, professor (Azerbaijan)
Karl Rayxl, doct.of philol. sciences, professor (Germany)
Vali Salvash Elok, doct. of philol. sciences, professor (Turkey)
Dorota Silvia, PhD, associate professor (Poland)
Muslihiddin Mukhiddinov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Ibodulla Mirzaev, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Abdi Mmatov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Suyun Karimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muhammadkhon Khakimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Nafas Shodmonov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Dilmurod Kuronov, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muradkasim Abdiyev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Mengliev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Normat Yuldashev, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Kholmukhamedov, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bobonazar Murtazaev, cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Askar Eshmuminov, doct.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Obidjon Shofiev, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Zafar Umurkulov, PhD (Uzbekistan)
Nurali Amonturdiev, PhD (Uzbekistan)
Hakim Akhmedov, PhD (Uzbekistan)
Abdulla Khudaykulov, PhD (Uzbekistan)
Ahad Shukurov, PhD (Uzbekistan)
Eshnazar Jabbarov, PhD (Uzbekistan)
Abdumurod Arslonov, PhD (Uzbekistan)
Sirojiddin Turdimurodov, PhD (Uzbekistan)
Umida Rakhimova, PhD (Uzbekistan)
Gulchekhra Begmatova, PhD (Uzbekistan)
Nargis Kurbanazarova, PhD (Uzbekistan)
Muyassar Kholova, PhD (Uzbekistan)
Shoira Omonturdiyeva, PhD (Uzbekistan)
Sherzod Turdikulov, PhD (Uzbekistan)
Alibek Omonturdiev, PhD (Uzbekistan)
Humayun Nadim Muhammad, PhD (Uzbekistan)

Technical editor: Bakhodir Turaliyev

МУНДАРИЖА

TILSHUNOSLIK

DARVISHOV IBROHIM
Shevalardagi ayrim fonetik-fonologik belgilar
(Janubi-g‘arbiy Namangan qipchoq shevalari misolida) 7

ПАНЖИЕВА НАСИБА НАРМАХМАТОВНА
Теория концептуальной интеграции как инструмент анализа стилистических приёмов 10

QO‘ZIYEV UMIDJON YANDASHALIYEVICH,
QO‘CHQORALIYEVA FOTIMA ZOKIRJON QIZI
Til kontakti va so‘z o‘zlashuvi muammolari 13

BEGMATOVA GULCHEHRA
«Qush» semantik komponentli idiomalar tadqiqiga doir kuzatishlar 16

QAZAQOVA NOZIMA ABDULBOQIYEVNA,
HAMRAYEVA YORQINOY NABIJANOVNA
Matn kommunikativ-pragmatik tahlilining asosiy tamoyillari 19

SHAMSUDINOVA IKHBOL
Yordamchi so‘zlar bazasini yaratishda reprezentativlikning ahamiyati 23

BABAXANOVA DILAROM AXMATXANOVNA
Nutqda paremiyalarga xos milliy-madaniy konseptlarning ifodalanishi 27

ПАНЖИЕВ НОРМАХМАТ
Теоретические аспекты соотношения фрейма и концепта 31

KULTAYEVA FAZILAT
Hududiy ergonimlarning leksik-semantik tabiati 34

RAXMANOV BOTIR ABDURASULOVICH
Surxondaryo dialektal- etnografik leksikasida turli din va madaniyat belgilari 38

QODIROVA MUKADDAS TOG‘AYEVNA
Biznes diskursini sinergetik yondashuvda o‘rganish masalasi 41

RAHIMOVA ZEBINISO SHOMANSUR QIZI
Jargonlar haqida ba’zi mulohazalar 45

ЗАРИПОВА МАТЛУБА КУЛФИДИНОВНА
Тенденции негативной оценки в узбекских и русских пословицах 48

TURDALIYEV OLIMJON FAYZULLAJON O‘G‘LI
Ogahiy tarjimasidagi «Guliston» asarida qo‘shma fe’llarning berilishi 52

FARMONOVA UMIDA MAXSUTALIYEVNA
«Qisasi Rabg‘uziy» asarida qo‘llangan frazemalarning lingvostatistik
tahlili va keyingi davr tiliga munosabati 55

XASANOVA KAMILA BAXTIYOROVNA
Etnografik leksika va stereotiplar 58

DARVISHALIYEVA MAHLIYO RUSTAMALI QIZI
Mahmud Koshg‘ariy davri turkiy til va hozirgi Namangan
qipchoq shevalari fonetik xususiyatlari 61

USMONALIYEV SHAHBOZ
O‘zbek tilshunosligida teonimlarning tadqiqi: muammolar va yechimlar 64

MAMIROVA XAYRINISO KOMILJON QIZI
Birinchi tilni o‘zlashtirishga oid nazariyalar 66

XOLMURODOVA SUMBULA NORMO‘MIN QIZI
Tog‘ay Murod asarlari asosida mualliflik korpusini yaratish asoslari va bosqichlari 70

IBRAGIMOV YULDASH MATKARIMOVICH
Qoraqalpog‘iston o‘zbek shevalari leksikasi tadqiqi masalasi 72

BOZOROV HAMID XO‘SHMURODOVICH
Folklorda til va madaniyat aloqadorligi (o‘zbek xalq ertaklari misolida) 75

МУНДАРИЖА

АМОНТУРДИЕВА ШОИРА РАВШАНОВНА
Диний услуб фразеологияси 80

OZOTBOYEVA MAXFUZA RAVSHAN QIZI
Komil Avazning “Qo‘nalg‘a” asarida dialektal diskursiv shaxsning lingvopragmatik talqini 86

MUHSINJONOVA SHIRINOY ASLIDDIN QIZI
“Devonu lug‘otit-turk” oziq-ovqat nomlarini qiyosiy o‘rganish uchun asos sifatida..... 90

KO‘CHIMOVA SHAHLO NURIDDIN QIZI
Yuridik matnlarning ekstralingvistik omillari va ularning mazmun shakllanishidagi o‘rni..... 93

ADABIYOTSHUNOSLIK

РЎЗИҚУЛ МУСТАФОҚУЛОВ, НАФОСАТ САЙФИДДИНОВА
Икки дарё оқиб ўтди..... 97

SHUKUROV AHAD
Satrlarga sig‘mas so‘zlarim… 103

АМАНЖОЛОВА ДЖЕММА БОЛАТОВНА,
ШАЙМЕРДЕНОВА НУРСУЛУ ЖАМАЛБЕКОВНА
От устной традиции к цифровому архиву: сохранение и популяризация
тюркского эпоса в XXI веке… 105

KARIMOV OBIDJON
Alisher Navoiy irfoniy olamining yangicha talqini..... 109

КАДИРОВА ОЛИЯ ХАМЕДОВНА
Литература как пространство идентичности: диалог русской и узбекской
малой прозы в постсоветскую эпоху… 112

ПУЛАТОВА САЙЁРА ЮЛДАШОВНА
Проблемы и достижения в переводе «Улисса» на узбекский язык…..... 115

UMAROV BOBOQAND IKROMOVICH,
Xurshid Davron she’riyatida ijtimoiy iztirob va ruhiy yolg‘izlik..... 119

KARJAVUV G‘OLIB AZAMAT O‘G‘LI
Muhammad Sharif Gulxaniyning masalchilikdagi badiiy mahorati… 122

UMARALIYAVA NAFISA QURBONALI QIZI
Zamon va shaxs ruhiyatining obrazlar orqali akslanishi…..... 126

BERDIBOYEV ULUG‘BEK SOATBOY O‘G‘LI
Tipologik talqin: adabiy tafakkur, poetik idrok, matn stlistikasi munosabati… 129

DUYSENBAYEV OLIMJON ISMAILOVICH
Romanda syujet va xarakter dinamikasi… 131

FERUZA SULTONQULOVA
Usmon Azim she’riyatida Boysun yetakchi motiv sifatida… 134

KIRGIZOVA GULNOZA MAMADALIYEVNA
Iqbol Mirzo she’riyatida fikr va tuyg‘u uyg‘unligi… 137

QAHHAROVA DILAFRO‘Z ABDUG‘AFFOROVNA
Zamonaviy o‘zbek qissachiligi: xalq an’analari va yangi badiiy shakllar… 140

MAMATQULOV BOTIR
Nazar Eshonqul hikoyalarida shaxs fojiasi talqini..... 143

ABDUNAZAROV O‘TKIR
Bolalar adabiyotida ijodiy izlanishlar (Nosir Fozilov asarlari misolida) 149

TA’LIM

NODIRA JALOLOVA
Kommunikatsion menejment tushunchasi va uning funksiyalari 155

Filologik tadqiqotlar: til, adabiyot, ta'lim. 2025; 10
ISNN: 2181-1741 (Print)
ISNN: 2181-1725

ZAMONAVIY O'ZBEK QISSACHILIGI: XALQ AN'ANALARI VA YANGI BADIIY SHAKLLAR

Qahharova Dilafro'z Abdug'afforovna
O'zDJTU Jahon adabiyoti kafedrasi v.b. dotsenti
dilafruzqahharova188@gmail.com

Kirish. O'zbek adabiyotida qissa janri asrlar davomida rivojlanib, xalq hayoti, ijtimoiy muammolar va ma'naviy qadriyatlarni aks ettirgan. Mustaqillik yillarida zamonaviy o'zbek qissachiligi yangi badiiy shakl va mazmun bilan boyidi. Bugungi kunda qissachilikda nafaqat xalq og'zaki ijodining an'analari, balki shaxsiy psixologik portret, zamonaviy voqelik va falsafiy mushohada ham o'z aksini topadi. Shu nuqtai nazardan, zamonaviy qissachilikni o'rganish milliy adabiyotning taraqqiyotini tushunish va yangi ijodiy tendensiyalarni aniqlash uchun muhimdir.

O'zbek qissachiligi o'z ildizlarini xalq og'zaki ijodidan olgan bo'lib, u asrlar davomida xalqning dunyoqarashi, hayot falsafasi, orzu-umidlari va ma'naviy qadriyatlarini o'zida mujassam etgan. Qadimdan shakllangan afsona, rivoyat, ertak va xalq hikoyalari nafaqat badiiy zavq manbai, balki milliy tafakkur, axloqiy me'yorlar va ijtimoiy munosabatlarning ifodachisi sifatida ham xizmat qilgan.

O'zbek xalq ertaklari, rivoyatlari va afsonalarida inson hayotining eng muhim jihatlari – halollik, sadoqat, jasorat, mehnatsevarlik, mehr-muhabbat kabi fazilatlar ulug'lanadi. Bu asarlarda yaxshilik va yomonlik o'rtasidagi kurash, insonning ichki pokligi va vijdoni g'alaba qozonadi. Xalq og'zaki ijodi asarlarida qahramonlar ko'pincha mehnat va mashaqqat orqali baxt-saodatga erishadi, bu esa xalqning hayotiy tajribasi va falsafasini badiiy tarzda aks ettiradi. Xalq ertaklari o'zbek adabiyotining badiiy shakllanishida asosiy manba bo'lib xizmat qilgan. Ertaklarda ifoda etilgan syujetlar, obrazlar tizimi, metaforik ifoda vositalari keyinchalik yozma adabiyotda, xususan, qissa va romanlarda yangi badiiy darajada qayta ishlangan. Masalan, "Zumrad va Qimmat", "Oltin baliqcha", "Yoriltosh" kabi ertaklardagi axloqiy motivlar zamonaviy yozuvchilar asarlarida ham turli badiiy talqinlarda davom etadi.

Shuningdek, xalq rivoyatlarida tarixiy shaxslar va voqealar bilan bog'liq afsonaviy elementlar ham ko'plab uchraydi. Bu rivoyatlar orqali xalq o'z tarixini badiiy shaklda ifodalaydi, milliy g'urur va o'zlikni anglash hissini mustahkamlaydi. Qissachilikda ana shu tarixiy va afsonaviy asoslar zamonaviy hayot voqeliklari bilan uyg'unlashib, yangi badiiy shakllarni yaratadi. Xalq hikoyalari esa qissa janriga eng yaqin turgan og'zaki shakllardan biridir. Ular o'zining qisqalik, voqeaviylik, hayotiylik va axloqiy o'git berish xususiyatlari bilan ajralib turadi. Aynan shu xususiyatlar keyinchalik zamonaviy o'zbek qissalarining shakllanishida muhim rol o'ynagan. Yozuvchilar xalq hikoyalaridagi xalqona tildan, ifoda uslubidan, obrazlar tizimidan, ramz va timsollardan samarali foydalanganlar.

Natijada, zamonaviy o'zbek qissachiligi xalq og'zaki ijodining ma'naviy ildizlarini o'zida saqlab qolgan holda, yangi davrning ijtimoiy-falsafiy muammolarini badiiy shaklda ifodalash darajasiga ko'tarildi. Qissalarda xalq donoligi, qadimiy o'gitlar, afsonaviy timsollar zamonaviy insonning ruhiy kechinmalari bilan birlashib, yangi badiiy-estetik sifat kasb etmoqda.

Mustaqillik yillarida o'zbek adabiyoti, xususan, qissachilik yangi bosqichga ko'tarildi. Bu davrda yozuvchilar milliy tafakkur, erkinlik g'oyalari, inson ruhiyatining murakkab qatlamlarini badiiy tadqiq etishga alohida e'tibor qaratdilar. Shu sababli qissa janrida shakl va mazmun jihatdan sezilarli o'zgarishlar yuz berdi. An'anaviy voqeabandlik o'rnini psixologik tahlil, falsafiy mushohada va ramziy ifoda egalladi. Endilikda zamonaviy o'zbek qissachiligi inson ruhiyati, shaxsiy iztirob, axloqiy tanlov, ijtimoiy o'zgarishlarga munosabat kabi mavzularni markazga chiqardi.

1. Qissa qahramoni endi umumlashma timsol emas, balki o'z hayot falsafasi, ichki kurashlari, shaxsiy orzu va umidlari bilan yashaydigan individual shaxs sifatida gavdalanadi.

2. Jamiyatdagi ijtimoiy tengsizlik, insoniy qadriyatlarning buzilishi, erkinlikka intilish kabi ma'naviy-ijtimoiy masalalar muhim badiiy yo'nalishga aylandi.

3. Shu bilan birga, xalq og'zaki ijodidan olingan folklor motivlari zamonaviy kontekstda ramz va metafora sifatida qayta talqin qilinmoqda.

Tog'ay Murod ijodi bu jarayonning yorqin namunasi bo'la oladi. Uning "Otamdan qolgan dalalar", "Momo Yer", "Bu dunyoda o'lib bo'lmaydi" kabi asar-

larida inson va tabiat uyg‘unligi, milliy ruh, vijdon, halollik va poklik g‘oyalari chuqur falsafiy mazmun kasb etadi. Yozuvchi xalqona til, o‘ziga xos uslub va badiiy ramzlar orqali inson va zamon, yer va vijdon o‘rtasidagi murakkab bog‘liqlikni tasvirlaydi. Uning qahramonlari — hayot bilan kurashuvchi, o‘zligini saqlab qolishga intiluvchi, lekin zamonaviy hayotning keskin o‘zgarishlari bilan to‘qnashgan oddiy insonlardir. Shu jihatdan, Tog‘ay Murod qissachiligida xalqona ruh zamonaviy badiiy shakl bilan uyg‘unlashadi.

Shuningdek, Isajon Sulton ijodida qissa janri psixologik-falsafiy yo‘nalishda yangi bosqichga ko‘tarildi. Yozuvchi asarlarida insonning ichki olami, ruhiy inqirozlari, o‘zini anglash jarayoni markaziy o‘rinni egallaydi. Uning “Boqiy darbadar”, “Yolg‘izlik”, “So‘nmas chaqmoqlar” kabi qissalarida insonning ichki monologi, xotira oqimi, tush va haqiqat uyg‘unligi orqali badiiy haqiqat yaratiladi. Bu hol o‘zbek nasrida modernistik va psixologik yondashuvning shakllanishiga turtki bo‘lgan.

Said Ahmad ijodi esa o‘zbek qissachiligining ijtimoiy-realistik yo‘nalishida muhim o‘rin tutadi. Uning “Ufq” trilogiyasi, “Jimjitlik”, “Yo‘qotganlarim va topganlarim” kabi asarlarida insonning ijtimoiy hayotdagi o‘rni, oilaviy qadriyatlar, vijdon va burch kabi masalalar o‘ziga xos lirizm va xalqona tilda yoritiladi. Yozuvchi zamonaviy insonni ma’naviy mezonlar orqali sinovdan o‘tkazadi, shu bilan jamiyatning axloqiy poydevorini badiiy tahlil qiladi.

Zamonaviy o‘zbek qissachiligida yangi badiiy shakllarning paydo bo‘lishi janr chegaralarini kengaytirdi**.** Endi qissa faqat voqealar majmuasi emas, balki falsafiy mushohada, ruhiy introspeksiya va madaniy xotira maydoniga aylandi. Yozuvchilar til uslubi, ichki monolog, vaqt va xotira o‘yinlaridan keng foydalana boshladilar. Bu jarayon o‘zbek nasrini jahon adabiy jarayonlariga yaqinlashtirdi. Shunday qilib, mustaqillik yillaridagi qissachilik milliy adabiyotimizda xalq an’analari bilan zamonaviylik, realizm bilan modernizm, voqelik bilan ramzning uyg‘unlashgan shaklini yaratdi. Bu uyg‘unlik o‘zbek adabiyotining yangi davr badiiy tafakkurini belgilovchi asosiy xususiyatlardan biriga aylandi.

Zamonaviy o‘zbek qissachiligida xalq og‘zaki ijodining ta’siri nihoyatda chuqur va sermazmun tarzda namoyon bo‘lmoqda. Folklor motivlari, obrazlar tizimi va xalqona tildan foydalanish yozuvchilar uchun faqat ilhom manbai emas, balki milliy tafakkurni badiiy shaklda qayta ifoda etish vositasiga aylangan. Qadimiy og‘zaki ijod an’analari zamonaviy qissa janrida yangicha ma’nolar kasb etib, zamon ruhiga mos tarzda talqin qilinmoqda. Bugungi o‘zbek qissachiligida xalq ertaklari, rivoyatlar va dostonlardagi axloqiy, ma’naviy va ijtimoiy mazmunlar yangi badiiy kontekstda qayta ishlanadi.

1. Masalan, xalq ertaklarida uchraydigan yaxshilik va yomonlik o‘rtasidagi kurash**,** halollik va sadoqat g‘oyalari endilikda zamonaviy sharoitdagi insonning ruhiy iztiroblari, ichki tanlovi orqali ifodalanmoqda.

2. Qahramonlar tashqi qahramonlik emas, balki ichki ruhiy jasorat, ma’naviy qaror va o‘zini anglash jarayoni orqali gavdalanadi.

3. Folklor shakllari esa endi faqat syujet unsuri sifatida emas, balki badiiy tahlil, psixologik detal va falsafiy ramz sifatida qo‘llaniladi.

Zamonaviy yozuvchilar folklor unsurlarini nafaqat qayta hikoya qilish bilan cheklanmay, balki ularni yangi g‘oya, zamonaviy inson muammolari va ijtimoiy ongdagi o‘zgarishlar bilan uyg‘unlashtiradilar. Masalan, Isajon Sultonning “Boqiy darbadar” qissasida xalq rivoyatlaridagi “yo‘lga chiqish” va “izlanish” motivi insonning ma’naviy o‘zlikni anglash yo‘lidagi iztirobli kechinmalari bilan bog‘lanadi. Yozuvchi xalqona syujetni zamonaviy falsafiy ma’no bilan to‘ldirib, o‘quvchini ichki mushohadaga chorlaydi.

Tog‘ay Murod asarlarida esa xalq hayotiga xos yer, mehnat, ona zamin va taqdir kabi timsollar o‘zining ramziy ma’nosini kengaytiradi. Uning qahramonlari xalqning ruhiy dunyosini, milliy qadriyatlar va hayot falsafasini zamonaviy til va badiiy uslubda ifodalaydi. Shu jihatdan yozuvchi xalq og‘zaki ijodining tabiiy poetikasini saqlab qolgan holda, unga modernistik, falsafiy mazmun beradi.

Folklor va zamonaviy nasrning bu uyg‘unligi o‘zbek qissachiligini yangi estetik darajaga olib chiqdi. Endilikda yozuvchilar xalq donoligini zamonaviy inson tafakkuri bilan bog‘lab, milliy badiiy tafakkurning davomiyligini ta’minlamoqdalar. Xalq og‘zaki ijodidagi ramzlar — tuproq, suv, daraxt, yo‘l, ona, yurak kabi timsollar zamonaviy qissalarda inson ruhiyatining badiiy belgilariga aylangan. Bundan tashqari, folklor an’analari zamonaviy qissalarda tilda, uslubda, dialoglarda ham yaqqol seziladi. Yozuvchilar xalqona iboralar, maqol va hikmatlardan foydalanib, matnga tabiiylik va milliy ruh bag‘ishlaydilar. Bu jarayon o‘zbek tilining badiiy imkoniyatlarini kengaytiradi, qissa janriga xalqona ohang va hayotiylik baxsh etadi.

Natijada, zamonaviy o‘zbek qissachiligi xalq an’analari va yangi badiiy shakllarning uyg‘unlashuvi orqali o‘ziga xos milliy nasr maktabini yaratmoqda. Bu uyg‘unlik milliy o‘zlikni anglash, tarixiy xotira va zamonaviy tafakkurni bir butun badiiy hodisa sifatida birlashtiradi. Qissachilik orqali yozuvchilar xalq donoligini zamon ruhiga mos talqin etib, o‘zbek adabiyotini jahon badiiy jarayonlari bilan uyg‘un rivojlantirishga xizmat qilmoqdalar.

Zamonaviy yozuvchilar qissa janrida xalqona ruhi, og‘zaki ijod poetikasini saqlab qolgan holda, uni zamonaviy inson tafakkuri, ruhiy kechinmalari va

ijtimoiy voqelik bilan uyg‘unlashtirmoqdalar. Bunday uyg‘unlik natijasida qissa janrining ifoda imkoniyatlari kengayib, o‘zbek nasrida psixologik chuqurlik, falsafiy mazmun va badiiy tahlil ustuvor o‘rin egallamoqda. Bugungi o‘zbek qissalari o‘quvchini tashqi voqealar emas, balki insonning ichki olami, ruhiy izlanishlari, ma’naviy tanlovlari bilan o‘ylashga undaydi. Shu bois, qissachilik endilikda milliy adabiyotning eng hayotiy, eng samimiy qatlamlaridan biriga aylanmoqda. Asarlarda xalq donoligi, qadimiy o‘gitlar, rivoyat va afsonalardan olingan ramzlar zamonaviy hayot mazmuni bilan birlashib, milliy o‘zlikni anglash va insoniy qadriyatlarni saqlash g‘oyasini ilgari suradi.

Shuningdek, folklor motivlarining qayta ishlanishi zamonaviy qissachilikka o‘ziga xos badiiy ko‘lam va estetik yangilik olib kirdi. Yozuvchilar folklor timsollarini – yer, suv, ona, yo‘l, yurak, daraxt kabi ramzlarni – zamonaviy ijtimoiy va ruhiy mazmunlar bilan boyitib, o‘zbek nasrini metaforik va ramziy fikrlash bosqichiga olib chiqmoqdalar. Natijada, zamonaviy o‘zbek qissachiligi xalq an’analarining davomchisi sifatida, shu bilan birga, yangi davr adabiy tafakkurining ifodachisi bo‘lib shakllandi. Bu jarayon o‘zbek adabiyotini jahon adabiy jarayonlari bilan uyg‘unlashtirgan, milliy so‘z san’atining istiqbolli yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilishi mumkin. Shunday qilib, bugungi o‘zbek qissachiligi – xalq donoligi, milliy ruh, zamonaviy tafakkur va badiiy izlanishlarning bir butun uyg‘unligidan iborat murakkab, ammo hayotiy adabiy hodisadir.

Rezyume: Ushbu maqolada zamonaviy o‘zbek qissachiligi rivoji, xalq og‘zaki ijodi an’analari va yangi badiiy shakllarning uyg‘unligi tadqiq etiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi xalq ijodi va zamonaviy nasrning badiiy uslubiy o‘zaro bog‘liqligini aniqlash, qissa janridagi yangicha shakllar, mavzu va obrazlar tahlilini amalga oshirishdir. Maqola qissachilikda folklor motivlari, milliy qadriyatlar va zamonaviy voqeliklar uyg‘unligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: zamonaviy o‘zbek qissachiligi, xalq an’analari, badiiy shakl, folklor motivlari, milliy qadriyat, nasr.

Резюме: В данной статье исследуется развитие современного узбекского рассказа, связь с устными традициями народа и сочетание с новыми художественными формами. Основная цель исследования — выявить взаимосвязь народного творчества и художественно-стилистических особенностей современного прозового творчества, проанализировать новые формы, темы и образы в жанре рассказа. Статья показывает, как в рассказах сочетаются фольклорные мотивы, национальные ценности и современные реалии.

Ключевые слова: современный узбекский рассказ, народные традиции, художественная форма, фольклорные мотивы, национальные ценности, проза.

Resume: This article examines the development of contemporary Uzbek storytelling, the role of oral folk traditions, and the integration of new artistic forms. The main aim of the study is to identify the interconnection between folk creativity and the artistic-stylistic features of modern prose, and to analyze new forms, themes, and characters in the short story genre. The article demonstrates how folk motifs, national values, and contemporary realities are harmoniously integrated in modern Uzbek stories.

Keywords: contemporary Uzbek storytelling, folk traditions, artistic form, folk motifs, national values, prose.